

The Journal of Academic Social Science Studies

JASSS

International Journal of Social Science

Doi number: <http://dx.doi.org/10.9761/JASSS2465>

Number: 28 , p. 253-273, Autumn II 2014

OYUNUN OKUL ÖNCESİ ÇOCUKLARDA 3-5 YAŞ ÇOCUKLARININ GELİŞİMİNE ETKİLERİ

*EFFECTS OF GAMES ON DEVELOPMENT OF 3-5 AGES OF CHILDREN ON
PREPCHOOL CHILDREN*

Selda KATLAV

European University Of Lefke Okul Öncesi ABD

Özet

Çocuk oyunları, çocuğun eğitiminde ve kişiliğinin gelişiminde önemli bir yer tutmaktadır. Çocuklar farkında olmadan birçok kişisel ve fiziksel becerilerini oyun içerisinde kazanırlar. Bu araştırmanın amacı, oyunun 3-5 yaş çocuklar üzerindeki, gelişimine ilişkin öğretmen görüşlerinin belirlenmesidir. Bugüne kadar oyunun okul öncesi çocukların gelişimi üzerine etkileri bir takım çalışmalar ile yapılmıştır. Ancak oynatılan oyunların öğretmen görüşleri üzerinde literatürde çok fazla kaynak bulunamamıştır. Yazarların bilgisi doğrultusunda, özellikle bu konuda K.K.T.C için yapılmış bir çalışma bulunamamıştır. Yapılacak bu çalışma ile bu boşluğun kapatılması seçilen pilot bölge ve sonrasında ülke eğitimine katkısı açısından önem taşımaktadır. Böylelikle bu konudaki boşluğun giderilmesi için bu çalışma ayrıca önemlidir. Her ne kadar bu çalışma kapsamında seçilen okullar tüm K.K.T.C sınırları içerisindeki mevcut durumu bire bir olarak yansıtmasa da, yapılacak çalışma ile oyunun 3-5 yaş okul öncesi çocuklar üzerindeki etkisi ve öğretmen görüşlerinin alınması daha sonraki çalışmalara kaynak tutması ve konuya eğilim gösterilmesi açısından önem taşımaktadır. Aynı şekilde, K.K.T.C deki öğretmenlerin konuya bakış açısının bilinmesi ile çocuk, oyun ve öğretmen ilişkisi arasındaki etkilerinin önemi açığa çıkacaktır. Yapılacak daha kapsamlı çalışmalar ile öğretmen görüşlerinden ve tecrübelerinden elde edilen sonuçlar ile daha verimli bir eğitim için yeni metotların ve uygulamaların gündeme gelmesi ve geliştirilmesi açısından, bu çalışma sonucunda elde edilecek veriler ve gözlemler toplum eğitimin daha ileri boyutlara taşınabilmesi için önem taşımaktadır. Bu çalışma ile K.K.T.C deki öğretmenlerin planlarında oyuna ne kadar yer verdiklerinin, oyun sırasında oynatılan materyallerin ve öğretmenlerin materyal seçme kriterlerinin neler olduğu, öğretmenlerin oyun sırasında dikkat ettikleri hususlar ve tercih edilen oyunların tespiti, oyunların oynandığı yere göre dağılımı ve nedenleri, öğretmenlerin oyun oynatırken karşılaştıkları zorlukların tespiti, çocukların oyuna katılma sürecinde izlenen motive şekillerinin tespit edilmesi, öğretmenlerin oyunun çocuk üzerine etkileri üzerindeki düşüncelerinin tespiti hedeflenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Okul öncesi, 3-5 Yaş Çocukları, Oyun

Abstract

Games play a crucial role on the development of education and personality. Children unconsciously gains several personal and physical abilities in games. The aim of this study is to define thoughts of prepschool teachers on the the effects of games on development of 3-5 years old of children on prepschool children. There are several studies related to improvement of pre-school children. However, there is lack of literature about games which are teaching from their teachers. According to author knowledge, there is no paper especially for Northern Cyprus. With this study, it is aim to fill this absence in the literature with chosen pilot area and this will give important information to other countries. Although this study selected schools all the NC within the borders of the current state of one to one it does not reflect the study to be conducted of the game with 3-5 years preschool effects on children and teachers be consulted later studies sources and retention issues tend to be shown in terms of importance. In the same manner Cyprus issue in perspective of teachers with knowledge of the child, the relationship between the effects of the game and the importance of teachers will be exposed. It is provided importance with the data obtained in this study and observations to be carried on further aspects of community education and with unwidely studies and the findings from opinions and experience of teachers will be provided to improve new methods and applications for more effective education. Additionally, with this study, it is targeted how much importance teachers give to games in their annual plans in Nourthern Cyprius, which criterias teachers choose games and materials in game period, which issues teachers give importance at game time, deviation of game and reasons to choose them, dete mination of games, identification of difficulties of children when they play games, children participate in the game process followed in determining ways to motivate teachers of the game effects on children.

Key Words: Prepschool, 3-5 Years Old Children, Game

1. GİRİŞ

Oyun çocuğun doğal öğrenme ortamıdır. Öğrendiklerini, gördüklerini çocuk oyun anında dener ve pekiştirir, duygularını becerilerini geliştirir. Oyun; çocuğun kendini ifade edebildiği en dolaysız, en kolay, en anlamlı yoldur (Çoban ve Nacar, 2006, s.23; Akt: Ayan ve Dünder, 2009, s. 69). Oktay (Oktay, 2004, s. 253; Akt: Kadim, 2012, s.2) yapmış olduğu çalışmada oyunu, insan hayatının hemen her evresinde var olan bir etkinlik olmakla birlikte, özellikle hayatın ilk yıllarında çocuğun içinde yaşadığı dünyayı tanınması, sevgilerini, kıskançlıklarını, mutluluk ve kırıklıklarını, düşmanlıklarını, iç çatışmalarını, hayallerini, düşüncelerini ifade edebilmesi için en uygun dil olarak kabul edilmesi şeklinde tanımlanmıştır.

Oyun doğumdan itibaren başlayan insanın yaşamı boyunca devam eden, amaçlı bazen amaçsız şekilde gerçekleştirebilen etkinliklerdir. (Öncü ve Özbay, 2006, s.

9). Genel olarak tanımlanan oyunlar haricinde kimi bazı şehirler ya da ülkelerin kültürünü ve dönemini yansıtmaktadır.

Hoşgör'e göre, Mısır, İran, Girit uygarlığına ait kalıntılarda birçok oyuncuğa rastlanmıştır (Hoşgör, 2010, s. 18). En eski oyun aracı taştır. Ülkemizde "Beştaş" olarak bilinen oyun en eski oyunlardan biridir. Eski Mısır'da tahtadan yapılmış bebekler, tahtadan veya taştan yapılmış topaclar, kepek doldurulmuş toplar en eski oyun araçları olarak bulunmuştur. Böylelikle, geçmişten günümüze kadar oyunlar zenginleşerek taşınmıştır.

Oyun yüzyıllardan bu yana yalnızca insanlar tarafından değil tüm canlılar tarafından oynanmaktadır. Oyun tarih süresince özellikle zihinsel engelli çocukların fiziksel ve psikolojik gelişiminde çocuklar arasında bir bağ olmuştur. Oyun yalnızca bireysel gelişimi değil ayrıca toplum gelişimini de etkilemektedir. Öyle ki çocuk oyunlarındaki duygusal paylaşımlar, gelecekteki toplumun ruh sağlığı açısından çok büyük önem taşımaktadır (Koçyiğit, Tuğluk, Kök, 2007, s. 327).

Yapılan çalışmalardan da anlaşılacağı gibi oyun yalnızca bir bireyin değil bir toplumun sonraki yansımaların sonucudur. Tüm bu çalışmalar göstermiştir ki, oyun okul öncesi çocukların gelişimine büyük katkı sağlamakta ve gelişimlerini etkilemektedir. Bugüne kadar yapılan çalışmalar, çoğunlukla oyunun çocuklar üzerine etkilerine yönelik yoğunlaşmıştır. Ancak oyunun üç beş yaş çocukların, gelişim üzerindeki etkilerine ilişkin öğretmen görüşlerine yönelik bir çalışma yapılmamıştır.

Ve böylelikle; oyun çocuğun gelişiminde önemli yer tutarken öğretmenlerimiz sınıf içerisinde oyuna ne kadar zaman ayırıyorlar ve hangi oyunlara ağırlık veriyorlar? Sorusuna yanıt bulmak eğitim kalitesinin artmasında önemli bir yere sahiptir.

2. OYUNUN ÇOCUĞUN HAYATINDAKİ YERİ

Oyun çocuğun gelişiminde fiziki psikomotor dil gelişimi, sosyal gelişimi, duygusal gelişimi, zihinsel gelişimi gibi insan hayatındaki önemli etkenleri etkiler. Oyunun fiziki gelişime etkisi: oyun çocuğun hareket etmesi büyük küçük kasların gelişmesinde kalbin çalışmasında yardımcı olur (Poyraz, 1999, s. 42; Akt: Hoşgör, 2010, s. 22). Ayrıca iç salgı bezlerinden daha fazla salgılama yapılmasına oyun katkı sağlamaktadır (Hazar, 2000, s. 12). Oyun içerisinde çocuk zıplama, tırmanma, çekme, itme, boğuşma, taşıma kısaca vücut özellikleri ile mücadele etmek durumundadır (Özer, 2006, s. 55).

2.1 Oyunun psikomotor gelişime etkisi

Oyun psikomotor yetenekleri olan güç, hız, dikkat, eşgüdüm ve esnekliğin gelişmesi için ideal bir ortamdır (MEGEP, 2007, s. 8). Çocuk ayrıca oyun yoluyla organlar arasında eşgüdüm ve denge sağlayarak devinimlerde esneklik ve çeviklik kazanabilir (Pehlivan, 2005, s. 19). Ayrıca basketbol, voleybol, futbol gibi top oyunları büyük kasların gelişimini sağlar (Akandere, 2003, s. 12). Yukarıda anlatılanlara ek olarak çocuk oyun ile hareketlerini kontrol altına almayı öğrenir.

2.2 Oyunun dil gelişimine etkisi

Dramatik oyunlar, sembolik oyunlar çocukta sesleri ve tonlamaları hem tanıma hemde kullanma becerisini geliştirmesine faydalı olur. Oyunlarda yeni sözcükler öğrenir çeşitli mesajları algılama ve iletme becerilerini geliştirir (Carlson ve Gingeland, 1961; Akt: Öncü ve Özbay, 2006, s. 15). Dramatik oyunlar sözcük sayısının artmasına ve daha zengin kelime haznesine yol açarlar (Ellialtıoğlu, 2005, s. 30).

2.3 Oyunun sosyal gelişimine etkisi

Başkalarının hakkını gözetmek işbirliği ve paylaşma evde değil ancak oyun ilişkilerinde kazanılan toplumsal özelliktir ve bu nedenle çocuk için eğitici bir işlevi vardır (Seyrek ve Sun, 2003, s. 8; Akt: Hoşgör, 2010, s. 26). Ayrıca isyan etmemeyi başkalarına saygı duymayı ve kabullenmeyi öğrenirler, buda toplum hayatında oldukça önemlidir ve oyun içerisinde öğrenilir (Hazar, 2000, s. 14). Hemen hemen her oyun da çocuğun sosyal açıdan gelişimine faydalı davranışlar bulunabilir (Özer, 2006, s. 56). Oyunun bu niteliği çocuklara kurallara uymayı öğretir. Birey büyüdüğünde de toplumun kurallarına uyar ve toplumla uyumlu hale gelir (Çiftçi, 2005, s. 44).

2.4 Oyunun duygusal gelişimine etkisi

Oyun sayesinde çocuk duygusal tepkimelerini kontrol altına alır. Oyun çocuğun en güçlü ve en doğal dürtülerinden biri olan saldırganlık dürtüsünün boşaltmasına da yardımcı olur (Yörükoğlu, 1998, s.70). Çocuklar oyunlarında aile içinde veya diğer sosyal çevrelerde gözlemlediklerini farklı biçimde yansıtmaları bulurlar (Öncü ve Özbay, 2006, s. 12).

2.5 Oyunun zihin gelişimine etkisi

Oyun sırasında çocuğun duyuları çok iyi çalışır. Hareket becerileri zeka ve mantık yürütme anlama ve becerileri gelişir (Özdoğan, 2004, s. 107). Oyun sayesinde çocuk düşünme algılama, sıralama, sınıflama, analiz yapma, sentez yapma, değerlendirme, problem çözme gibi zihinsel süreçlerin işleyişinin hızlanmasını sağlar (MEGEP, 2007, s.10).

3 . YÖNTEM

Bu bölümde; araştırmanın modeli, evren ve örnekleme, veri toplama araçları, verilerin toplanması ve verilerin analizinde kullanılan teknikler açıklanmıştır.

3.1. Araştırma Modeli

Bu araştırma, seçilen pilot bölgelerde yapılacak çalışma ile K.K.T.C de öğretmenlerin oyuna ne kadar yer verdiğinin tespit edilmesi, öğretmenlerin oyunun çocuk üzerine etkileri üzerindeki düşüncelerin tespit edilmesi gibi amaçlar doğrultusunda incelemelerde bulunulacak nitel bir çalışmadır. Veri toplamak içinde görüşme tekniği kullanılmıştır. Literatürde nitel araştırmanın tanımı ve uygulama şekli ile ilgili olarak farklı tanımlar bulmak mümkündür. Bunlardan Yıldırım ve Şimsek (2006, s.39), nitel araştırmayı olayların doğal ortamda gerçekçi bir biçimde gözlem ve görüşme yoluyla veri toplama süreci olarak tanımlamıştır.

3.2 Çalışma Grubu

Nitel olarak yapılan bu çalışmada çalışma grubunun evreni K.K.T.C deki anaokullarındaki okul öncesi öğretmenleridir. Bu nedenle K.K.T.C deki hedef evreni temsil edecek örneklem ise basit seçkisiz örneklemedir. Basit seçkisiz örnekleme yönteminde, evrendeki tüm elemanlar, birbirine göre eşit ve bağımsız seçilme şansına sahiptir (Karasar, 2008, s. 42). Ayrıca seçkisiz örnekleme yöntemleri temsili sağlamada diğer örnekleme yöntemlerinden daha güçlü ve örneklemin evreni temsil etme gücü daha yüksektir. Tüm bireylerin seçilme olasılığı aynıdır ve bir bireyin seçimi diğer bireylerin seçimini etkilememektedir (Kartal vd, 2013, s.919). Bu çalışma K.K.T.C deki Güzelyurt ve Lefkoşa da seçilen anaokulları ile sınırlıdır. Ayrıca öğretmen görüşleri için hazırlanan görüşme soruları bu çalışma için sınırlıdır. Çalışması amacı kapsamında üç beş yaş çocuklarını kapsamaktadır. Oyunun üç beş yaş çocuklarının gelişim üzerindeki etkilerine ilişkin öğretmen görüşleri yalnızca okul içerisinde (sınıf içi sınıf dışı) etkinliklerini içermektedir. Araştırmada kullanılacak olan anaokulu öğretmenlerinin samimi ve doğru yanıtlar verdikleri varsayılmaktadır. Oyun sırasında oynayan çocukların hal ve hareketlerinin rutin günlük davranışları varsayılmaktadır. Lefkoşa bölgesinde 10 anaokulları gemikonağı bölgesinde 4 anaokulu Güzelyurt bölgesinde 6 anaokulunda görev yapan toplamda 30 okulöncesi öğretmene ulaşılmıştır. Bu okullarda yapılacak araştırma ile oyunun üç beş yaş çocukların gelişim üzerindeki etkilerine ilişkin öğretmen görüşlerinin tespit edilecektir. Tablo 1 de görüşme yapılan öğretmenlere ait bilgiler yer almaktadır. Tablo 1 de gösterildiği gibi; görüşmeye katılan tüm öğretmenler kadın öğretmenlerdir. Bu öğretmenlerden en tecrübelisi 13 yıllık öğretmen iken tüm öğretmenlerin ortalama görev süresi 6 yıldır.

Tablo 1: Görüşme Yapılan Öğretmenlere Ait Bilgiler

KOD	CİNSİYET	GÖREV SÜRESİ	YAŞI
S1	Kadın	3	25
S2	Kadın	3	26
S3	Kadın	7	30
S4	Kadın	11	35
S5	Kadın	9	34
S6	Kadın	13	37
S7	Kadın	5	28
S8	Kadın	6	30
S9	Kadın	4	26
S10	Kadın	12	36
Ö11	Kadın	1	24
Ö12	Kadın	4	27
Ö13	Kadın	3	25
Ö14	Kadın	4	28
Ö15	Kadın	7	31

Ö16	Kadın	1	25
Ö17	Kadın	2	25
Ö18	Kadın	3	27
Ö19	Kadın	3	26
Ö20	Kadın	2	25
H21	Kadın	7	31
H22	Kadın	11	36
H23	Kadın	3	26
H24	Kadın	2	25
H25	Kadın	7	32
H26	Kadın	11	36
H27	Kadın	12	36
H28	Kadın	6	30
H29	Kadın	7	31
H30	Kadın	5	28

3.3 Veri Toplama Araçları

Yarı yapılandırılmış görüşmelerde görüşme soruları önceden belirlenmiş görüşme durumlarını kapsamaktadır (Bulut, Erol, 2012, s. 245; Akt: Balcı, 2004). Araştırmada veri toplamak amacı ile oyunun üç beş yaş çocuklarının gelişimine ilişkin öğretmen görüşlerine yönelik yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır.

3.4 Verilerin Toplanması

Öğretmenler ile görüşmeye geçilmeden önce yapılacak olan araştırmanın önemi ve amacı kendilerine özetlenmiştir. Herbir öğretmene görüşme ön yazısı okunarak araştırma sorularını soracak araştırmacılar kendilerini tanıtmıştır. Aynı şekilde hangi bilgilerin paylaşımının sağlanacağı ya da saklı kalacağı her bir öğretmene belirtilmiş ve gönüllü olarak görüşmeye katıldıklarını beyan ettikten sonra görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Öğretmenlere uygulanan görüşme formu soruları için yaklaşık olarak 30 dk.zaman ayrılmış ve bu sürenin mümkün olduğunca tüm katılımcılar için eşit sürelerde olması sağlanmıştır. Böylelikle sorulara verilen cevap ve dikkat sürelerinde eşitlik sağlanması hedeflenmiştir. Görüşme sorularında saydamlık ve katılımcılarının birbirinden etkilenmelerini önlemek için aynı okuldaki öğretmenler ile ayrı ayrı olmak üzere aynı gün içerisinde görüşme soruları tamamlanmıştır. Böylelikle görüşmeye katılacak bir öğretmenin bir sonraki gün sorulara hazırlıklı gelmesi önlenmiştir. Görüşme yapılan ortamın seçimi araştırmacılar tarafından belirlenerek; öğretmenlerin dikkatlerinin dağılmayacağı ve kendilerini rahat ifade edebilecekleri ortamlarda oluşmasına özen gösterilmiştir. Görüşme sırasında, hem araştırmayı yapan hemde katılımcının dikkatinin dağılmaması için telefonunu kapatması hususunda ricada bulunulmuştur.

Görüşme yapılan öğretmenlerden izin alınarak, görüşme sırasında sorulan sorular araştırmacı tarafından kayıt cihazı ile kayda alınmıştır. Araştırmacıya hem

kolaylık hemde sorulara verilen cevaplarda veri kaybını önlemek için imkan vermiş ve daha sonra yanıtların daha doğru değerlendirilmesine olanak sağlamıştır. Görüşme sırasında, öğretmenlerin isteği doğrultusunda ses kaydının alınmamasını istedikleri bölümler için ses kaydı yarıda kesilerek notlar alınmıştır. Bu çalışmanın amaç doğrultusunda araştırmada öğretmen görüşme formu hazırlanmış olup toplanan bilgiler doğrultusunda analizler yapılmıştır.

3.5. Öğretmen Görüşme Formu

Bu tez çalışmasının görüşme formunda yer alan sorular tezin amacına yönelik hazırlanmış sorulardır. Soruların hazırlanabilmesi için öncelikle literatür araştırması yapılarak taslak sorular oluşturulmuştur. Görüşme sorularında yer alan soruların akademik bir platforma oturtulabilmesi ve doğru soruların sorularak doğru analizlerin yapılabilmesi için görüşme soruları K.K.T.C deki; Lefke Avrupa Üniversitesi ve Dicle Üniversitesinde konularında uzman Akademisyenlere sunulmuştur. Akademisyenlere sunulan ilk 12 görüşme soruları; akademisyenler tarafından 10 soruya düşürülmüştür. Akademisyenler tarafından değerlendirilen görüşme formları geri alınarak ve hatalar düzeltilerek ikinci kez akademisyenlere sunulmuştur. İkinci değerlendirmede; görüşme sorularındaki iki soru iki akademisyen tarafından değiştirilmiştir. Gelen öneri ve eleştiriler doğrultusunda görüşme formunda yer alan sorular yeniden yapılandırılmış ve son hali verilerek uygulamada kullanılmıştır. Böylelikle görüşme formundaki sorular hem akademik bir platforma oturtulmuş olup hemde özellikle çalışma sonucunda paydaşların çalışma sonuçlarını değerlendirilmeleri konusunda katılımları sağlanmıştır.

Görüşme formundaki sorular 10 sorudan oluşmaktadır. Bu sorular tezin amacına yönelik olarak oyunun çocuk gelişimi üzerine etkilerine ilişkin öğretmen görüşlerinin ortaya çıkarılmasına yöneliktir. Bu sorulardan birincisi, öğretmenlerin oyun sırasında kullandıkları materyallerin neler olduğu ve bu materyalleri seçerken nelere dikkat ettikleridir. K.K.T.C de okul öncesi öğretmenlerin en çok oynattıkları oyun ve oyun alan tercihlerini belirlemek için ayrıca da sorular sorulmuştur. Öğretmenlerin oyun oynatırken karşılaştıkları zorlukları belirleyerek ilerki yıllarda bunların çözümlenebilmesi içinde karşılaşılan zorluklar adlı soru da bu ilk 10 sorun içinde yerini almıştır. Çocukları motive etme yollarının belirlenmesi, dikkat çekmek için izlenen yöntemlerin belirlenmesi, ailelerin oyunlara katılımlarının öğretmenler tarafından desteklenip desteklenmediğinin belirlenmesi, oyunun çocuk üzerindeki duygusal dışı vurumlarının örnekler ile belirlenmesi için farklı sorular sorulmuştur. Ayrıca, öğretmenlerin oyunlarla ilgili düşüncelerinin ne olduğu görüşme formunda soru olarak yer almıştır. Araştırma çalışmasının yapılabilmesi için öncelikle araştırmanın gerçekleştireceği her bir kurumun müdür veya müdür yardımcılarında gerekli izinler alınmıştır.

3.6 Verilerin Analizi

Görüşme sorularındaki nitel cevaplar ise üç aşamada analiz edilmiştir: verilerin kodlanması, kodların organize edilmesi, bulguların tanımlanması ve yorumlanması.

Görüşme sorularından elde edilen her bir öğretmenin görüşü öncelikle bilgisayar ortamına aktarılmıştır. Öğretmenlerin kişisel bilgilerinin saklı kalması ve tez çalışması sonucu yayınlanacak, bildiri, eğitici seminerlerde katılımcı isimlerinin geçmemesi için; her bir öğretmen için kodlama sistemi kullanılmıştır. Görüşülen öğretmen sayısı çervesinde, ilk görüşülen öğretmene Ö1, ikinci, üçüncü ve sonrakileri için Ö2, Ö3 ve Ö4 olarak kodlamalar yapılmıştır. Görüşme sorularına verilen yanıtların analiz edilebilmesi için, her bir soru için öncelikle her bir katılımcının cevabı birden fazla okunarak tek tek değerlendirilmiştir. Ardından her bir soru bilgisayar ortamına geçirilerek ham veri elde edilmiştir. Kodlanan öğretmen cevapları için temalar oluşturularak belirli bir sistematik içerisinde veriler ayrıştırılmış ve sayılmıştır.

4 BULGULAR

4.1. Konuları günlük planınız dahilindemi işlersiniz? Planlarda oyunlara yeteri kadar yer veriyor musunuz? ilişkin görüşme bulguları

a: Öğretmenlerin konuları plan dahilinde işlediklerine ilişkin görüşleri

Görüşmeye katılan öğretmenlerin 16 kişi evet günlük plan kullanıyorum derken öğretmenlerden 3 kişi kullanmıyorum demiştir. Görüşmeye katılanların 9 kişi ise günlük plan kullanmadıklarını ve haftalık plan kullandığını belirtmiştir. Görüşmeye katılan öğretmenlerden yalnızca biri yıllık plan kullandığını belirtirken, bir öğretmen ise hem haftalık hemde yıllık plan kullandığını belirtmiştir.

b: Planlarda oyunlara ne kadar yer verdikleri dair öğretmen görüşleri

Öğretmenlerden 28 kişi planlarda oyunlara yer verdiklerini belirtmişlerdir. Yapılan görüşmelerde hiçbir öğretmenin yer vermediği şeklinde yanıt alınmamıştır. Görüşmeye katılan 30 öğretmenden yalnızca ikisi etkinliklerden zaman kalmadığından dolayı bazen planlarında yer vermediklerini belirtmişlerdir.

Öğretmenlerin konuları plan dahilinde işlediklerine ilişkin görüşleri Planlarda oyunlara ne kadar yer verdiklerinin birkaç öğretmenin yanıtları şu şekildedir.

Örneğin:

S1: Evet günlük plan dahilinde işliyorum. Bazen zaman yetmediğinden bazı etkinlikleri yaptırmıyorum ama oyun etkinliğine mutlaka yer veriyorum.

S3: Hayır günlük plan dahilinde işlemiyoruz. Genelde çocukların durumuna göre etkinlikler yaptırıyorum. Oyuna oldukça fazla yer vermeye çalışıyorum. Çünkü çocuk oyunla daha iyi öğrendiğine inanıyorum.

S6: Günlük resmi plan yok. Yıllık plan var. Evet veriyoruz genelde Legolarla oynamayı tercih ediyoruz.

4.2. Oyun sırasında kullandığınız materyaller nelerdir? Materyal seçerken nelere göre dikkat ediyorsunuz? yönelik görüşme bulguları

a: Oyun sırasında kullanılan materyallere yönelik öğretmen görüşleri

Görüşmeye katılan öğretmenlerden 9 kişi lego tahta bloklar, yap bozlar ve kukla materyallerini tercih etmektedirler. 7 öğretmen ise oyuna yada konu içeriğine göre materyal seçimini gerçekleştirdiklerini ifade ettikleri, 3 öğretmen tüm

materyalleri kullandığını belirtirken; başka diğer 3 öğretmen ise sivri uçlu ve kesici olmayan materyalleri kullandıklarını, 2 öğretmen çocukların kendi getirdikleri materyalleri, 3 öğretmen ise hem lego ,tahta bloklar, yapbozlar, kukla sivri uçlu ve kesici olmaması, 1 öğretmen ise ipli kukla,top,1 öğretmen ise kuklayı tercih ettiği nedeni ise çok amaçlı olması, 1 öğretmen ise kitap köşesi oyuncaklarını tercih ettiklerini belirtmişlerdir.

b: Öğretmenlerin materyal seçerken nelere dikkat ettiklerine ilişkin görüşleri

Görüşmeye katılan öğretmenlerden; 12 kişi materyal seçerken yaş grubuna ve gelişim düzeylerine uygun materyal seçtiklerini ve çocuk büyüdükçe materyalinde büyüdüğünü belirtmişlerdir. 7 öğretmen ise özellikle sivri uçlu ve kesici olmayan materyal seçimlerinde bulduklarını, 11 Yaratıcı ve eğitici olması; eğitici ve eğlendirici olması; dikkat çekici ve eğitici olması; eğitici ve zarar vermeyen yönde materyal seçimlerini yaptıklarını ifade etmişlerdir.

Oyun sırasında kullanılan materyaller ve öğretmenlerin materyal seçerken nelere dikkat ettiklerine ilişkin bazı öğretmenlerin görüşleri;

S3: Legolar, tahta bloklar gibi materyalleri daha çok tercih ediyoruz.Onların ilgisine daha çok eğlenebilecekleri materyal olmasına dikkat ediyorum.

S5: Kullandığımız materyaller çocukların kendi getirdikleri olabiliyo veya doğal materyaller olabiliyo. Materyallerin çocuklar için yaratıcı eğitici olmasına dikkat ediyorum.

S10: Oyunun durumuna göre değişiyor. Materyal secerken sivri uçlu kesici olmamasına dikkat ediyorum.

4.3. Çocuklara oyun oynatırken nelere dikkat ediyorsunuz? Tercih ettiğiniz oyunlar nelerdir? üzerine görüşme bulguları

a: Öğretmenlerin çocuklara oyun oynatırken nelere dikkat ettikleri ve tercih edilen oyunlara yönelik görüşleri

Görüşmeye katılan öğretmenlerden "9 kişi" oyun oynatırken özellikle güvenliğe dikkat ettiklerini belirtmişlerdir. Tehlikeli olabilecek materyalleri oyun sırasında ortadan kaldırdıklarını ve çocuklara zarar gelmemesi hususunda özen gösterdikleri vurgulanmıştır. Görüşmeye katılan öğretmenlerden 5 kişi ise oyun oynatırken çocukların yaş ve gelişim özelliklerine uygun olması gerektiğini belirtmiştir. Böylelikle yaş ve gelişim özelliklerine uygun materyalleri tercih etmişlerdir. 4 öğretmen ise tüm çocukların katılımının sağlanmasına ve öğrenmelerine ve eğitici olmasına dikkat ettiklerini belirtmişlerdir. Bunun içinde eğitici materyalleri tercih etmişlerdir. Katılımcılardan iki kişi ise; sevebilecekleri, keyif aldıkları, hareketli oyunlarda düşmemelerine; konularla ilgili olması ve eğlenceli olması; öğrenmelerine, eğitici olmasına dikkat etmelerini belirtmişlerdir. Öğretmenlerin çocuklara oyun oynatırken nelere dikkat ettikleri ve tercih edilen oyunlara ilişkin bazı öğretmenlerin görüşleri:

S2: Oyun oynatırken onların ilgisine yaş ve gelişim özelliklerine uygun oyunlar olmasına dikkat ediyorum. Oyunların onlar için eğitici olmasına dikkat ediyorum.

S4: Çocukların güvenliğine, kazaya sebebiyet verebilecek eşyaların ortadan kaldırılmasına dikkat ediyoruz. Onların oynarken daha çok eğlendikleri, zevk aldıkları oyunları tercih ediyorum.

Ö1: Eğitmeni sürekli görebilecekleri konumda olur. Bu şekilde bütün çocuklarla göz kontağı kurulabilir. Küçük yaş gurubunda biraz daha eğlenceli oyunlar. Yaş büyüdükçe yerini biraz daha karmaşık ve eğitici oyunlar alır.

4.4 Oyun tercihiniz hangisidir? (Sınıf içi, açık alanda oyun, her ikisini de; verdiğiniz cevapların gerekçesi nelerdir?) ilişkin görüşme bulguları

Görüşmeye katılan öğretmenlerden 20 kişi her ikisini de tercih ederken; 6 kişi açık alanda oyun ve 4 kişi sınıf içini tercih ettiklerini belirtmişlerdir. Yapılan görüşmelerde hava şartlarının oyun alanı tercihinde etkili olduğu vurgulanmıştır.

Açık alan tercihinde bulunan öğretmenlerin genel gerekçesi çocukların daha özgür ve daha mutlu oldukları yönündedir. Sınıf içini tercihen katılımcıların gerekçesi ise çocukların kendilerine zarar vermelerinden kaynaklanan gerekceden dolayıdır.

Tercih edilen oyunlara yönelik öğretmen görüşleri:

S5: Açık alan tercihimdir. Çünkü açık alanda çocuklar kendilerini daha mutlu hissediyorlar.

S7: Her ikisinde tercih ediyorum. Çünkü bazı oyunlar içerde bazıları dışarıda oynanır.

Ö7: Her ikisini de tercih ederim. Çünkü bazı oyunlara geniş alan gerekli oldu için çocukları dışarıda oynatırım. İçerde oyunlarda çocukların hareket alanları kısıtlanıyor.

4.5 Oyun oynatırken ne gibi zorluklar yaşıyorsunuz? Açıklar mısınız? yönelik görüşme bulguları

Görüşmeye katılan iki öğretmen dönem başlarında zorluk yaşadığını nedeni ise çocukların okula yeni başlaması uyum sorunu yaşamları, görüşmeye katılan 11 öğretmen ise oyuna katılmak istemeyen çocukların olduğunu nedeni ise oyuncaklarını paylaşmak istememeleri, kurallara uymada zorluk yaşadıklarını, her çocuk oyunda lider olmak istemeleri, yaş gurublarının küçük olması nedeni ile zorluk yaşadığını, 13 öğretmen ise zorluk yaşamadığını çocukların severek ve isteyerek oynadıklarını, 3 öğretmen her çocuğun oyunda görev alması zor olduğunu bunun nedeni ise yeterli zaman olmadığını, 1 öğretmen her çocukların lider olmak istemesi, 1 öğretmen ise oyun öğretmede zorluk çektiğini nedeni ise dikkat sürelerinin kısa olduğunu ifade etmiştir. Oyunlarda yaşanan zorluklara yönelik öğretmen görüşleri;

Örneğin:

S4: Bazı oyunlarda tüm çocukların görev alması zor oluyo zamanımız yetersiz olabiliyo. Bazıları oyundan sıkılabilio hemen. bazıları devam etmek istiyo. Burada her ikisinde dediğini yapmak için zaman olmayabiliyo. Başka etkinliğe geçerek dikkat dağıtmaya çalışıyorum.

S7: Oyunu öğretmede bazen zorluk yaşayabiliyoruz. Dikkat süreleri kısa ve her çocuk anlatıldığı zaman dinlemeyebiliyor.

S8: Birbirleri ile kavga ettikleri zaman oyuna katılmada zorluk yaşıyoruz. Oyuna dahil olmak istemeyebiliyor. S1.Dönem başında biraz zorluk yaşıyoruz.buda çocukların okulla yeni tanışmasından dolayı kaynaklıyo. Zamanla alışıyorlar.

4.6. Oyun oynatırken oynamak istemeyen çocuğu oyuna katılmasını sağlıyormusunuz? üzerine görüşme bulguları

Görüşmeye katılan 30 öğretmenden 18'i çocukların oyuna katılımını sağlıyorum,ama zorlamam,oyuna katılmak istemeyen çocukların aile içi problemi vardır, oyunda ilk görevi ona veririm,dikkatini çekmeye çalışırım,izlemesini sağlarım,oyuna katılmak istemeyen çocukla konuşurum,dönem başlarında okula alışma dönemlerinde zorluk yaşadığını ifade etmişlerdir. Görüşmeye katılan 2 öğretmen ise genelde her çocuğun oyuna katıldığını, 10 öğretmen ise hayır zorlamam,kendisinin dahil olmasını sağlarım gibi yanıtlar vermişlerdir.

Oynamak istemeyen çocukların oyuna katılımının sağlanmasına yönelik öğretmen görüşleri:

Örneğin;

S1: Çocuklar oyunla büyür. Oynamak istemeyen çocuğun problemi vardır. Çocukla neden oynamak istemediğini sorduğunuzda çocuk anlatırken sorun ailede ise aile ile görüşülür. Sıkıntı halledildikten sonra bu çocuğa yansır sınıfta da kendisi hal ve hareketleriyle belli eder.

S7: Oyunu öğretmede bazen zorluk yaşayabiliyoruz. Dikkat süreleri kısa ve her çocuk anlatıldığı zaman dinlemeyebiliyor.

Ö1: Oynamak istemeyen çocuğu önce bir kenara koyarız çocuğun izlemesi sağlanır. Hangi materyali kullanırsak o çocuğun eline götürürüz. Daha sonrada çocuk oyuna kendi kendine katılması sağlanır.

4.7. Oyunlarda çocukları motive etmek için izlediğiniz bir yol var mı ? Onları ödüllendirmek ya da dikkatlerini çekmek için neler yaparsınız? ilişkin görüşme bulguları

a: Öğretmenlerin oyunlarda çocukları motive etme yollarına yönelik görüşleri

Görüşmeye katılan 7 öğretmen çocukları motive etmek için kendileri çocuklarla birlikte oynadığını söylemiştir. Görüşmeye katılan 3 öğretmen ise dikkat süreleri, yaş ve ilgi sürelerine bakarak göz seviyesine inerek iletişim kurduğunu, 4 öğretmen çocukların sevdikleri ve istedikleri oyunu oynattığını, 3 öğretmen ödül verileceğini söylediğini, 2 öğretmen sen yapabilirsin gibi sözlerle motive ettiğini, 2 öğretmen şarkı ve ısındırıcı oyunlarla,görüşmeye katılan diğer öğretmenler ise sırasıyla dikkatini çekmeye çalıştığını, taklit yaptığını, oyunda rol verdiğini, şarkılı oyunlar oynattığını, ses tonunu ilgi çekici hale getirdiğini,parmak oyunu ve jimnastik gibi motive edici araçları kullandığını ifade etmişlerdir.

b: Oyunlarda çocuklara verilen ödüllere yönelek öğretmen görüşleri

Görüşmeye katılan 30 öğretmenden 4'ü aferin diyerek olumlu pekiştireç kullandığını, 7 öğretmen ise genellikle yarış oyunlarında alkış yaptığını, 3 öğretmen ise bahçeye çıkarma yada çizgi film gibi ödüller kullandığını, 13 öğretmen ise şeker, çikolata, gülen yüz ve lider yapma gibi ödüller verdiklerini, 1 öğretmen ise oyun sırasında en sevdiği rolü verdiğini, 1 öğretmen ise şarkılı oyunlar oynatarak çocuklarını ödüllendirdiklerini ifade etmişlerdir.

S4: Ödüllendirme olarak şeker dağıtırım ya da aferin diye ödüllendiririm. Her zamanda ödüllendirme olarak şeker çikolata dağıtmıyorum çoğunlukla alkış aferindir.

S6: Çocuklara oyunları oynatırken dışarıdan komut vererek değil onların yaşlarına seviyelerine inmeye çalışırım. Ödüllendirme olarak bugün bu oyunu bahçede oynucaz derim. Veya bu oyundan sonra kısa bir çizgi film izletebilirim.

Öğretmenlerin oyunlarda çocukları motive etme yolları Oyunlarda çocuklara verilen ödüllere ilişkin öğretmen görüşleri:

S4: Oynatıcığım oyunda rol alarak motive etmeye çalışırım. Ödüllendirme olarak şeker dağıtırım ya da aferin diye ödüllendiririm. Her zamanda ödüllendirme olarak şeker çikolata dağıtmıyorum çoğunlukla alkış aferindir.

Ö4: Şarkılı oyunlar çocukları çok eğlendirir. Çocukları motive etmek için şarkılı oyunları tercih ederim.

4.8. Oynatılan oyunların çocuğun üzerinde ne gibi etkileri olduğunu düşünüyorsunuz? Bu oyunların evde tekrarı için aileyi yönlendiriyor musunuz? yönelik görüşme bulguları

a: Oyunun çocuğa etkisine yönelik öğretmen görüşleri

Görüşmeye katılan 30 öğretmenden 9'u sırasını bekleme, paylaşma, özür dileme, düşünme ve problem çözmeyi oyun yoluyla öğrendiğini ifade etmişlerdir. Görüşmeye katılan 3 öğretmen ise çocuğa en büyük etki öğrenmektir, sayı saymayı, sorumluluk almayı ve renkleri gibi kavramları çocukların oyunla öğrendiğini, 4 öğretmen ise oyun çocuğun öğrenmesi için en güzel yoldur, 4 öğretmen çocuğun önce ruhunu besleriz, günlük hayattaki her şeyi oyun yoluyla öğretiriz, izin istemeyi ve bütün gelişim alanlarını desteklediğini, 2 öğretmen ise konuları oyunla pekiştirdiğini, 2 öğretmen ise saygıyı sevgiyi ve diğer öğretmenler ise sırasıyla kavramları oyun yoluyla öğrendiğini, sırasını bekleme yenilme yenme duygusunu oyun yoluyla öğrendiğini, dinlenip motive olmaları açısından şart, çocuğu mutlu eder, kuralları öğrenir kuralların dışına çıkmamayı öğrenir ve görüşmeye katılan öğretmenler oyunun çocuğa etkisini bu şekilde ifade etmişlerdir.

b: Oyun tekrarı için aileyi yönlendirmeye yönelik öğretmen görüşleri

Görüşmeye katılan öğretmenlerin çoğunluğu oyunların evde tekrarı için ve özellikle eğitici oyunların tekrarı için aileyi yönlendirdiğini ifade etmiştir. 30 öğretmenden 22 kişi evet yanıtını vermişlerdir. 5 kişi ise hayır yanıtını, 3 kişi ise bazen yönlendirdiğini ifade etmiştir.

Oyunun çocuğa etkisine ve Oyun tekrarı için aileyi yönlendirmeye yönelik öğretmen ilişkin öğretmen görüşleri:

S4: Oynatılan oyunlar çocukta birlikte hareket etmeyi, sorumluluk almayı öğretir. Aileye küçük notlar yazarak ya da bugünkü oyunumuzu sinem size anlatsın bugün çok güzel bir oyun oynadık diyerek çocuğu ve aileyi yönlendiririm.

S9: Problem çözmeyi,sıraya girmeyi,sırasını beklemeyi gibi etkileri olduğunu düşünüyorum. Aileyi ve çocukları evde birlikte oynamaları için yönlendiriyorum.

Ö3: Çocuklar oynadıkları oyunlarda her şeyi öğrenebilirler. Paylaşmayı izin istemeyi sıraya girmeyi gibi sosyal aktiviteleri öğrenirler. Özellikle eğitici oyunları evde oynaması için çocukları aileyi yönlendiririz.

4.9. Oyun oynarken çocuklar duygularını dışa vuruyorlar mı? Bir örnekle açıkla mısınız ? üzerine görüşme bulguları

Görüşmeye katılan öğretmenler oyunlarda çocuklar duygularını dışa vurduklarını belirtmişlerdir. Çocukların oyunlarda duygularını dışa vurmalarında öğretmenler örnek vermişlerdir. Verilen örneklerin bazıları şöyledir.

S1: Çocuklar genellikle evcilik oynarken evdeki sorunlarını dışa vurabiliyorlar. Babanın anneye kızmasını taklit edebiliyor.

S5: Çocuğun yüz halinden hemen anlaşılabilir. Sabah sınıfa gelirken bile onun mutlu ya da üzgün olup olmadığını anlayabiliyorum. Bir gün bir öğrencim sınıfa geldi direk oturdu hiçbirşeyle uğraşmıyo konuşmuyo. Dikkatimi çekti yanına gittim sordum. Dedim nasılsın bugün? İyiyim dedi. Seni bugün kim bıraktı okula diye sordum. Babam dedi. Keşke annem bıraksaydı dedi. Nedenini sorduğumda babam akşam anneme onu sevmediğini söyledi. Bende üzüldüm dedi. Çocuk gün boyunca üzgündü. Evdeki sorunlar bile sınıfa girdiğinde çocuk üzerinde etkisi halen devam edebiliyo.

S10: Bir gün çocuk oyun oynadığımız esnasında oynamak istemedi. Nedenini sorduğumda arkadaşıyla küstüğü için canının istemediğini ifade etti. Çocuk hal ve hareketiyle ve yüz ifadesiyle belli ediyor.

Ö9: Tabiki eğer çocuk mutluyse mutlaka isteyerek enerjiyle oynar. Eğer mutsuzsa durmadan tartışma kıskançlık duygularını gösterir.

4.10. Benim sorduklarım dışında konu ile ilgili olarak sizin söylemek, eklemek istediğiniz bir şey var mı ? ilişkin görüşme bulguları

Görüşmeye katılan 30 öğretmenden 20 si okul öncesi oyunla bir bütündür ifadesini kullanmıştır. Okul öncesi ıyun demektir. Oyun oynamak çocuklar için çok önemlidir. 30 öğretmenden 10 nu ise hayır cevabı vermiştir.

Sorulan sorulara eklemek istediklerine ilişkin öğretmen görüşleri:

S3: Oyuna gereken önemin verilmesi ve öğretmenlerin ve ailelerin buna dikkat etmesi gerektiğini düşünüyorum.

S9: Biraz vicdanımıza kalmış bir meslek olduğunu düşünüyorum. Bu yüzden kendi çocuklarımıza nasıl davranılmasını istiyorsak onlarada öyle davranalım diyorum.

S10: Çocuğa güler yüz ve sevgi dolu yaklaşım önemli. Anaokulları demek sadece çizgi filmin izlendiği ya da boş vakitlerin değerlendirildiği yer değil. Öğretmenlerimiz oyunla çocuklarımıza birçok kavramı öğretebilir.

Ö4: Okul öncesi oyun demektir. Çocuklar oyunla büyür.

5. TARTIŞMA VE YORUM

Bu bölümde araştırma sonucunda elde edilen bulgulara dayalı olarak yapılan tartışma ve yorumlar yer almaktadır.

5.1 Öğretimde konuları günlük plan dahilinde işlenmesine ve planlarında oyunlara ne kadar yer verilmesine ilişkin tartışma ve yorum

Öğretmenlere konuları planları dahilinde işleyip işlemedikleri yönünde ve planlarında oyuna ne kadar yer verdikleri sorulmuştur.

Görüşmeye katılan öğretmenlerin büyük çoğunluğu konularını plan dahilinde işlediklerini belirtmiştir. Büyük bir çoğunluğu günlük plan kullandığını belirtirken; kimi katılımcılar haftalık ve yıllık planlar kullandıklarını belirtmişlerdir. Elde edilen sonuçlardan da anlaşılabilceği gibi konuların plan dahilinde işlenmesi ana sınıfı öğretmenleri tarafından dikkate alınmakta ve uygunlanmaktadır. Öz (2003, s.227) tarafından yapılan çalışmada da konuların plan üzerinde tespit edilmesinin öneminden bahsedilerek planın öneminden bahsedilmiştir. Yapılan çalışmada plan dahilinde işlenmeyen konuların neticesinde; öğrencilerin yapacaklarını doğru belirleyemediklerini ve hedefe varmakta zorluk çektikleri tespitinde bulunulmuştur (Öz, 2003, s.227).

Aynı soru kapsamında öğretmenlerin planlarında oyunlara ne kadar yer verdikleri sorularak genel bir kanı elde edilmiştir. Görüşmeye katılan öğretmenlerin genel kanısı oyunun çocuk üzerine gelişime katkısının olduğu ve bu yüzden planlarında yer vermeleri gerektiklerini ve çocukların konuları oyunlarla öğrendiklerini düşünmeleridir. Alınan cevaplar arasından bir öğretmen oyunu: çocuk gelişiminde oyunun felsefelerinin olduğunun altını çizmiştir. Yapılan birçok çalışmada oyunun çocuk gelişimi üzerine etkisi vurgulanmıştır. Örneğin, Milli Eğitim Bakanlığının yayınlanmış olduğu okul öncesi eğitim adlı yardımcı kaynakta; çocuğun oyun aracılığı ile öğrendiği, çocuğun dilinin oyun olduğu ve birçok becerilerini oyun ile kazandığının altı çizilmiştir (MEB, 2013, s. 15).

5.2 Oyun sırasında kullanılan materyaller ve seçilen materyallere ilişkin tartışma ve yorum

Görüşmeye katılan öğretmenlere oyunlarda öğretmenler tarafından kullanılan genel materyalleri tespit etmek hem de öğretmenlerin materyal seçerken nelere dikkat ettiklerine belirlemek için iki soru yöneltilmiştir. Alınan cevaplar da büyük oranla öğretmenlerin lego tahta bloklar, ve kukla materyallerini tercih ettikleri gözlemlenmiştir. Okul öncesi çocukların hem yaratıcı becerilerini geliştirmek hemde

eğlenirken farklı kazanımlar sağlamalarına yönelik seçilen oyuncaklar olduklarını belirtmişlerdir.

Görüşmeye katılan öğretmenlerin oyun sırasında farklı şekillerde de olsa materyal kullanmalarını belirtmeleri; materyal kullanımının önemi vurgulamıştır. Öğrenme sürecini zenginleştiren materyaller; çocuğun farklı yetenek kazanmasına, hemde nesnelere tanınmasına olanak sağlamaktadır. Öğretmenlere her ne kadar sorulan soruda belirtilmemiş olsa dahi; alınan yanıtlardan da anlaşılacağı gibi; öğretmenler yazılı materyaller (grafikler, çalışma sayfaları, afişler, broşürler, gazeteler vb) yerine görsel materyalleri oyunlar sırasında tercih etmektedir. Bundan dolayı yazılı materyallerin kullanımı açısından bir eksikliğin olduğu rahatlıkla söylenebilir.

5.3 Öğretmenlerin çocuklara oyun oynatırken nelere dikkat ettikleri ve tercih edilen oyunlara yönelik görüşleri ile ilgili tartışma ve yorum

Görüşmeye katılan öğretmenlere oyun oynatırken nelere dikkat ettikleri hususunda ve tercih edilen oyunların tercih etme sebeplerine yönelik sorular yöneltilmiştir. Görüşmeye katılan öğretmenlerden alınan cevapların genelinde oyun oynatırken özellikle güvenliğe dikkat ettiklerini belirtmişlerdir. Tehlikeli olabilecek materyalleri oyun sırasında ortadan kaldırdıklarını ve çocuklara zarar gelmemesi hususunda özen gösterdiklerini vurgulamışlardır.

Diğer dikkat edilen hususlar ise öğrenciler tarafından katılımın en üst düzeyde sağlayarak eğitsel becerilerine katkıda bulunabilecek ve yaşlarına uygun oyun seçmek olduğunu ve oyun oynarken öğrencilerin keyifli zaman geçirmesinin önemi vurgulanmıştır.

Milli Eğitim Bakanlığı tarafından yapılan okul öncesi eğitimin önemi çalışmalarında da tercih edilen oyunların önemine değinilmiştir (MEB, 2013, s. 22). Oyun, çocukları fiziksel ve duygusal olarak rahatlattığı için zihinsel olarak da öğrenmeye elverişli bir ortam sağladığı belirtilmiştir. Oyun çocukların hareket gereksinimini karşıladığı gibi oynanan oyunun türüne göre hayal dünyasını zenginleştirdiğini, bu nedenle, iç mekanlarda çocukların yaşlarına, gelişimsel gereksinimlerine ve ilgilerine göre farklı oyun fırsatları sunulmasının yanı sıra, dışarı oyun alanlarında da sağlanacak oyun fırsatları çocukların gelişimlerini bütünsel olarak desteklenmesinden özellikle bahsedilmiştir.

5.4 Tercih edilen oyunlara yönelik öğretmen görüşleri ve mekanın önemi ile ilgili tartışma ve yorum

Görüşmeye katılan öğretmenlerin geneli açık alan ve sınıf içini birlikte tercih ederken; bir kısmı açık alanda oyun ve diğer bir kısmı ise sınıf içini tercih ettiklerini belirtmişlerdir. Yapılan görüşmelerde öğretmenlerin mekan seçiminde hava şartlarının oyun alanı ve oyun seçimi konusundada etkili olduğu vurgulanmıştır.

Açık alan tercihinde bulunan öğretmenlerin genel gerekçesi çocukların daha özgür ve daha mutlu oldukları yönünde olup aynı zamanda fiziksel aktiviteler için daha uygun ortamlar olduklarını belirtmişlerdir. Sınıf içini tercih eden öğretmenlerin gerekçesi ise çocukların kendilerine zarar vermemelerinden kaynaklanan gerekçeler ön

planda olduğunu belirtmişlerdir.

Literatürde bu konu üzerine yapılan çalışmalara bakıldığında; oyun etkinliklerini sadece sınıf ortamında değil aynı zamanda açık havada da yapılması gerektiği unutulmamalıdır. Açık havada özellikle açık hava oyun araçlarını (tırmanma merdiveni, tünel, kum havuzu vb.) çocukların gerektiği gibi kullanmalarına-rehberlik etmeleri gerekmektedir. Müniroğlu (1999, s. 29)'nun yaptığı araştırmada, resmi anaokullarına devam eden ve 5 yaş grubu çocukların motor performans derecelerinin, ayrıca büyük motor beceriler ağırlıklı oyuncaklarla oynayan çocukların motor performans derecelerinin yüksek ve önemli olduğu tespit edilmiştir.

5.5 Oyunlarda yaşanan zorluklara yönelik öğretmen görüşleri ile ilgili tartışma ve yorum

Görüşmeye katılan öğretmenlere yöneltilen; oyunlarda yaşanan zorluklara yönelik öğretmen görüşleri doğrultusunda farklı ve birbirinden bağımsız etkenler bulunmaktadır. Bu farklı sonuçlarının çıkmasının nedenleri arasında başlıcaları şöyle sıralanabilir:

- Çocukların okula yeni başlamasından dolayı kaynaklanan sorunlar
- Çocukların oyuncaklarını paylaşmak istememeleri
- Çocukların oyunun kurallarına uymak istememeleri
- Çocukların lider olmak istemeleri
- Yeterli zaman ve mekanın olmaması sıralanırken
- Bazı öğretmenlerimizin ise hiçbir sorun yaşamadıklarını öğrencilerin

oyuna katılmaları ve oyunun akışı sırasında zorluklarla karşılaşmadıklarını belirtmişlerdir.

Öğretmenlerin bu sıkıntıları aşmaları ve çözüme ulaşabilmeleri için MEB (2006, s. 34) tarafından yapılan çalışmada; öğrencilere açık ve anlaşılması kolay olan komutlar vererek, ne yapılması gerektiğini anlaşılır bir dille söyleyebilir, gerekirse gerekli metaryaller kullanılarak öğrenciler tarafından hatırlatılması sağlandığı belirtilmiştir. Yaşanan zorluklar karşısında öğretmenlerin geçmiş tecrübelerine ve kaynaklara başvurmaları önem taşımaktadır.

5.6 Oynamak istemeyen çocukların oyuna katılımının sağlanmasına yönelik öğretmen görüşleri ile ilgili tartışma ve yorum

Görüşmeye katılan öğretmenlere genel olarak çocukların oyuna katılımını sağlayıp sağlamadıklarını; sağlarken ise nasıl yöntemler uyguladıkları hakkında soru yöneltilmiştir.

Alınan cevaplarda büyük oranla katılımın sağlandığını vurgulamışlardır. Katılmayan öğrencilere zorlama yapmadıkları ve oyuna katılmak istemeyen çocukların ailesiyle bu durumu görüşüp problemin çözüm yolları aramaya ve ailenin desteği ile sıkıntının çözümüne gidildiğini vurgulamışlardır.

Katılımın sağlanması için oyunda ilk görevi katılmak istemeyen öğrencilere vererek ilgilerini çekmeye çalıştıklarını ve oyunun izlemesini sağlayarak dikkat çekme yolunda gittiklerini ve oyuna katılmak istemeyen çocuklarla konuşarak oyuna girmesini sağladıklarını belirtmişlerdir.

Bir grup öğretmenimiz ise üstüne düştüğünde çocukta ters tepki doğuracağı kanısında olduklarını vurgulayarak; çocuğa ısrar etmeyip oyunu izlemesini sağlayarak çocuğun ilgisini doğal yollarla çektikten sonra oyuna çocuğun isteyerek dahil olacağını vurgulamışlardır.

5.7 Öğretmenlerin oyunlarda çocukları motive etme yolları ve oyunlarda çocuklara verilen ödüllere yönelik öğretmen görüşleri ile ilgili tartışma ve yorum

Görüşmeye katılan öğretmenlere oyunlarda çocukları motive etme ve oyunlarda çocuklara verilen ödüllere yönelik iki soru yöneltilmiştir.

Alınan cevaplarda büyük oranda öğretmenlerin çocukları motive etme yolunda gittiklerini bunu yaparken de taklit yapma yoluna başvurduklarını, oyunlarda rol aldıklarını, onlarla anlaşılır bir dille konuşup oyuna dahil olduklarını (iletişim önemli olduğu bilincinde olarak iyi bir iletişim kurmanın yollarını aradıklarını belirtmişleridir), mimiklerle ifade bulduklarını, ısınma aşamasında ilgi çekecek hareketler yaptıklarını ve sevdikleri bir oyunu oynatarak onları yeni bir oyuna hazırladıklarını belirtmişlerdir.

Ödül sorusunda ise öğretmenlerimizin genel kanısı şu yönde olmuştur; aferin, tebrik ederim gibi taktir sözcüklerini kullandıklarını, oyun sırasında en sevdikleri rolleri öğrencilere vermeye çalıştıklarını, oyun sırasında alkış tuttıklarını, ödül olarak çocuklara çikolata veya şeker verdiklerini ya da genel olarak yapmak istedikleri aktivitelerin yapacaklarını söylediklerini belirtmişlerdir. Örnek olarak çizgi film seyredeceklerini ya da bahçede oyun oynayacaklarını söylemişlerdir. Gerektiği durumlarda öğretmen, çocukların farklı ilgi köşelerinde ya da farklı sanat etkinlikleri ile çalışabilmeleri için motive etmelidir. Ancak bu hiçbir zaman çocuğu zorlamak anlamında olmamalıdır.

5.8 Oyunun çocuğa etkisi ve oyun tekrarı için aileyi yönlendirmeye yönelik ilgili tartışma ve yorum

Görüşmeye katılan öğretmenlere oyunun çocuklar üstünde etkisi ve oynanan oyunların tekrarı için aileyi yönlendirme konusunda sorular sorulmuştur.

Alınan cevaplar genel olarak çocuğun oyun oynarken sırasını beklemeyi ve paylaşmayı öğrendiği, çocukların oyunla büyüdüğünü, sayı saymayı, sorumluluk almayı gibi çocuklar üstünde etkileri olduğunu, çocukların toplumla birlikte hareket etme konusunda yardımcı olduğunu, izin isteme davranışının gelişmesinde yardımcı olma, arkadaşlarıyla iletişim kurmayı, yenilme ve yenme duygularını öğrendikleri kanısında olduklarını vurgulamışlardır.

Aileye yönlendirme konusunda ise genel olarak görüşmeye katılan öğretmenlerin çoğunluğu oyunların evde tekrarı için ve özellikle eğitici oyunların tekrarı için aileyi yönlendirdiğini ifade etmişlerdir. Bunu yaparken temel amaçlarının oyunun daha iyi pekiştirilmesini sağlamak, aile tarafından oyunun ve kurallarının ne olduğu nasıl oynandığı konusunda çocuktan tekrar dinlenmesini sağlayarak evde tekrar oynanmasını sağlamayı amaçladıklarını vurgulamışlardır. Öğretmenlerimizin bir kısmı ise aileye yönlendirme işlemini yapmadıklarını ya da zaman zaman

yaptıklarını belirtmişleridir. MEB tarafından hazırlanan Okul Öncesi Eğitim Programı İle Bütünleştirilmiş Aile Destek Eğitim Rehberi (OBADER) (2013, s. 52) adlı çalışmada belirtildiği üzere oyunun çocuk üzerinde etkisi aşağıda sıralanmıştır:

- Çocuklar oyun oynarken bedenlerinde biriken enerjiyi boşaltma fırsatı buldukları
- Oyun oynarken çocukların kas gelişimi hızlandığı ve güçlendiği,
- Düşünmeyi ve kendi başlarına karar vermeyi öğrendikleri,
- Dikkatini bir noktaya toplamayı ve becerilerini düzenlemeyi öğrenirler.
- Çevrelerini araştırma, objeleri tanıma ve problem çözme becerileri geliştirdikleri, kendilerini ve çevrelerini tanımalarına yardımcı olduklarını,
- Farklı sosyal rolleri deneyimleme fırsatı buldukları,
- Toplu yaşam için gerekli olan sosyal kuralları öğrendikleri gibi daha birçok sayılamıcaacak kadar etkisinden bahsedilmiştir.

5.9 Oyun oynarken çocukların duygularının oyuna yansımalarına yönelik öğretmen görüşleri ile ilgili tartışma ve yorum

Görüşmeye katılan öğretmenlere çocukların oyun oynarken duygularını oyuna yansıtıp yansıtmadıklarını yansıtıyor ise bunu hangi yollarla yaptıklarını belirtmek için soru sorulmuştur.

Alınan cevaplar genel olarak öğrencilerin duygularını oyuna yansıttıkları yönünde olmuştur. Örnek olarak evcilik oynadıklarında evde bir sorun varsa bunu evcilik oynarken dışa vurmaları, bazen ise kız çocuklarının bebeğine bu sorununu yansıtarak; erkek ise bu sorununu arabaya yansıtarakta gösterebildikleri belirtilmiştir. Bazen ise direk mimikleri ile ifade ettiklerinin gözlemlendiği görülmüştür. Mutluyken daha enerjik oldukları mutsuz iken hırçın, yaramaz, aktivitelere katılmak istemediklerini katılsalar bile oyunu bozdukları gözlemlenmiştir. Görüşmeye katılan öğretmenlerin vermiş oldukları yanıtlara paralel olarak, daha önce Pehlivan (2005, s. 45) tarafından yapılan çalışmada, oyunla çocuk sorunlarından uzaklaşabilir, duygusal sorunlarını ortaya koyabileceği sonucuna varılmıştır. Aynı şekilde, Yörükoğlu (2004, s. 88) oyunun, çocuğun dili ve en etkili anlatım aracı olduğunu, bu yolla derdini döküp rahatlayan bir erişkin gibi sıkıntılarını, iç bunaltılarını da dışa vurduğu belirtilmiştir. Eğer kıskanılan bir kardeş, geçirilen bir kaza ya da kaybedilen bir yakın varsa, çocuk bu olaylarda hissettiği duygularını yeniden yaşayıp, çözümleyebilmek için yine oyunu kullanır. Oyun sırasında kendisini inciten bu duyguları yenmeyi başarabilir (Öz, 2002, s. 29).

6. SONUÇLAR VE ÖNERİLER

Bu bölümde öğretmen görüşmeleri analizinden elde edilen sonuçlar ile bu sonuçlara

yönelik önerilere yer verilmiştir.

6.1 Sonuçlar

3-5 yaş çocuklarının gelişim üzerindeki etkisine ilişkin öğretmen görüşleri araştırmayı hedefleyen bu çalışmadan elde edilen bulgular ışığında araştırmanın amaçları doğrultusunda aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır:

1. Araştırmaya katılan öğretmenlerin hepsi planlarında oyunlara yer verdiklerini belirtmişlerdir. Görüşmeye katılan öğretmenler oyunun öneminden bahsederek; eğer planlarında oyuna yer veremiyorlar ise bunun yalnızca zamandan kaynaklı olduğunu belirtmişlerdir. Çocukların konulara dikkatlerini çekmek, ve çocukların oyun ile daha iyi öğrendiklerini ve katılımcılar tarafından vurgulanmıştır.

2. Bu çalışmanın bir diğer alt amacı ise K.K.T.C oyun sırasında oynatılan materyallerin tespiti ve öğretmenlerin materyal seçme kriterlerinin belirlenmesi idi. Yapılan çalışma sonucunda; sorulan sorulara verilen cevaplar içerisinde en çok farklı dağılımı gösteren cevap seçilen materyaller doğrultusunda olmuştur. Her ne kadar katılımcıların büyük kısmı; 30 kişiden 9 u ortak materyal söylemiş olmasada; katılımcı sayısı ve verilen ortak cevap düşünüldüğünde; seçilen materyalleri tüm okullara genellemenin oldukça zor olduğu tespit edilmiştir. Bundan dolayı, K.K.T.C de materyal seçiminde bir standart olmadığı ve ikinci sırada yer alan; 30 kişiden 7 kişinin belirttiği gibi; K.K.T.C de seçilen materyallerin oyun içeriğine bağlı olarak değişkenlik gösterdiğini söylemek daha doğru olacaktır. Öğretmenlerin materyal seçerken yaş grubuna ve gelişim düzeylerine uygun materyal seçtikleri ve çocuklara zarar gelmemesi için bu materyallerin sivri uçlu olmayan, eğitici, dikkat çekici materyaller olduklarını sonucuna varılmıştır.

3. Bu araştırma sonucunda, öğretmenlerin hem açık alan hemde sınıf için oyun alanlarının her ikisinde hava şartlarına göre tercih ettikleri sonucuna varılmıştır. Hava şartlarının yanısıra; oynatılan oyunun türü ve bunu bağlı olarak daha geniş alana ihtiyaç duyulması ve çocuğun kendini daha özgür hissetmesi için açık alanlar tercih edilirken; buna zıt olarak da çocukların dikkatlerini toparlayabilmek için ise sınıf içi oyunlarının etkili olduğu sonucuna varılmıştır.

4. Yapılan çalışma sonucunda birbirine çok yakın olarak; kimi öğretmenlerin oyun oynatırken zorluk çektiği ve aynı düzeyde kimi öğretmenlerinde hiç zorluk çekmediği sonucuna varılmıştır. Çocukların yaşlarının küçük olması ve paylaşma isteklerinin olmaması, zorluk çeken öğretmenlerin için varılan en genelleyici neden ve sonuçlardır. Oynama isteği olmayan çocukların ise büyük oranda aile iç sorunlarının olduğu sonucuna yapılan görüşmeler sonucunda ulaşılmıştır.

5. Oyunun 3-5 yaş çocuk gelişimi üzerine etkisini araştırmayı hedefleyen bu çalışmada varılan bir diğer sonuç ise; oyuna katılmayan çocuklar için öğretmenlerin izlemiş oldukları motive yolladır. Yapılan çalışma sonucunda en etkili motive yolunun çocukla beraber oynamak olduğu kanıtlanmıştır. Çocuklar ile birlikte oyunlarda rol almanın ve onlar ile böylelikle daha rahat iletişim kurabildikleri sonucuna varılmıştır. Diğer bir motive yolunda çocukların sevdikleri oyunların oynatılması olduğu sonucuna varılmıştır.

6. Yapılan çalışmanın nihai alt amacı doğrultusunda; K.K.T.C deki görüşmeye katılan öğretmenleri hepsi farklı açılardan oyunun çocuk üzerine etkisi olduğu kanısının taşıdıkları sonucu varılmıştır.

Sonuç olarak; oyun hakkında öğretmenlerin çocuk gelişimi üzerine olumlu görüşlere sahip oldukları ve K.K.T.C deki okul öncesi öğretmenlerinin oyunun 3-5 yaş çocuk gelişimi üzerine ehemmiyet verdikleri sonucuna varılmıştır.

6.2 Öneriler

Bu bölümde, çalışmanın sonuçlarından yola çıkarak geliştirilen öneriler; uygulamaya yönelik öneriler yer almaktadır. Yapılan bu çalışma daha sonra yapılacak olan çalışmalara bir referans olmuştur. K.K.T.C deki eğitim kalitesinin artırılması için bu çalışma eşliğinde daha kapsamlı çalışmaların yapılması ülke eğitimi açısından yararlı olacaktır.

1. K.K.T.C deki okul öncesi öğretmenlerinin oyunlarda kullandıkları materyallerin daha çok kendi getirdikleri ,ip.bebek ya da istedikleri materyaller olduğu saptanmıştır. Oyunlarda kullanılan materyallerin eğitici yönlerinden zayıf seçimler yapıldığı tespit edilmiştir. Bu yüzden kullanılan materyallerin öncelikle eğitici ve daha sonrada yaş gruplarına göre materyallerin seçimine ilişkin K.K.T.C deki öğretmenlere konunun önemi nedeni ile çeşitli seminerlerin verilmesinde faydalı olacaktır.

2. Öğretmenlerin günlük plan kullanma ve kullanmamaları; katılımcı sayılarına göre neredeyse yarı yarıyadır. K.K.T.C deki okul öncesi öğretmenlerine günlük planın önemi ve getirilerinden bahsedilmesi daha verimli bir eğitime katkı sağlayacaktır.

3. Çocukların oyunlara katılım süreçleri için öğretmenleri bilgilendirici toplantıların yapılması daha etkin bir eğitimin kapısını açacaktır. Küçük yaşdaki çocukların okula uyum süreçleri için özel programların planlanması ve yapılması eğitim kalitesi ve katılımını artıracaktır.

4. Ailelerin oyunlarda görev ve katılım almaları daha çok teşvik edilmeli ve bunlar için özel plan ve programlar getirilmelidir.

5. K.K.T.C de okul öncesi öğretmenlerin, seçilecek konu ve buna bağlı oynatılması gereken oyunlar ve seçilecek materyaller için; tanımlanmış belli bir yönetmeliğin olması için çalıştayların ada genelinde başlatılması ve yapılması gerekmektedir.

KAYNAKÇA

- AKANDERE, M. (2003). Eğitici Okul Oyunları, Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- AYAN, S., DÜNDAR, H. (2009). Eğitimde okul öncesi yaratıcılığın ve oyunun önemi. Selçuk Üniversitesi Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi Dergisi, 28, 63 -74.
- BALCI, A. (2004). Sosyal Bilimlerde Araştırma, Yöntem, Teknik ve İlkeler, Ankara: PegemA.

- ÇİFTÇİ, F. (2005). İlköğretim 4. Sınıf Matematik Dersi İçin Oyunla Öğretim Yöntemiyle Düzenlenen Öğrenme Ortamının Altı Basamaklı Doğal Sayılarda Dört İşlem Kazanımına Etkisi Yüksek Lisans Tezi İstanbul, Ağustos,
- ÇOBAN, B., NACAR, E. (2006). Okul Öncesi Eğitimde Eğitsel Oyunlar. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım. s. 18-29.
- ELLİALTIOĞLU, M.F. (2005). Okul Öncesi Dönemde Oyun ve Örnekleri, İstanbul: YAPA Yayın Pazarlama San ve Tic. A.Ş.
- HAZAR, M. (2000). Beden Eğitimi ve Sporda Oyunla Eğitim, Ankara: Saray Yayıncılık.
- HOŞGÖR, A. (2010). İlköğretim 1. Sınıf Öğretmenlerinin Matematik Derslerinde Oyun Etkinliklerinin Kullanımına İlişkin Görüşleri, Yüksek Lisans Tezi: Sınıf Öğretmenliği Anabilim Dalı, s. 1-78.
- KADİM, M. (2012). Okul Öncesi Öğretmenlerin Oyun Etkinlikleri İlişkin Öz-Yeterliliklerinin Görev Yapılan Okul Türüne Göre İncelenmesi, 1-21
- KARTAL, T., KAYACAN, K., SELVİ, M. (2013). Öğretmen Adaylarının Bilimsel Tutum ve Biliş Ötesi Öğrenme Stratejlerine İlişkin Farkındalık Düzeylerinin Çoklu Değişkenler Açısından İncelenmesi, International Journal of Social Science, 6(1), s. 913-939
- KOÇYİĞİT, S., TUĞLUK, MN., KÖK, M. (2007). Çocuğun Gelişim Sürecinde Eğitsel Bir Etkinlik Olarak Oyun. KKEFD/JOKKEF, s. 324-342.
- MEB (2006). Çocuk Eğitiminde Oyun, Ankara, 1-138.
- MEB (2013). Okul Öncesi Eğitim Programı , Ankara, 1-114.
- MEGEP (20007). Mesleki Eğitim Ve Öğretim Sisteminin Güçlendirilmesi Projesi, Çocuk Gelişimi Ve Eğitimi, Oyun Etkinliği 1, Ankara, 1-66.
- MÜNİROĞLU, S.(1999). Okulöncesi Dönemdeki Çocukların Motor Performans Derecelerinin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi, Çağdaş Eğitim, Yıl:24, Sayı 256, Ankara.
- OKTAY, A.(2004). Yaşamın Sihirli Yılları: Okul Öncesi Dönem. İstanbul: Epilson Yayınları
- ÖNCÜ, Ç.E, ÖZBAY, E. (2006). Okul Öncesi Çocuklar İçin Oyun. 3. Baskı, Ankara: Kök Yayıncılık.
- ÖZ, İ. (2002). Oyun çocuğun ilerideki yaşamının provasıdır, Çoluk Çocuk, 13, s-29.
- ÖZ, M. F. (2003). Uygulamalı Türkçe Öğretimi, Anı Yayıncılık, Ankara.
- ÖZDOĞAN, B. (2004). Çocuk ve Oyun, 4. Baskı, Ankara: Anı Yayıncılık.
- ÖZER, A., GÜRKAN, A.C., RAMAZANOĞLU, M.O. (2006). Oyunun Çocuk Gelişimi Üzerine Etkileri. Doğu Anadolu Bölgesi Araştırmaları.
- POYRAZ, H. (1999). Okul Öncesi Dönemde Oyun ve Oyuncak. Ankara: Anı Yayıncılık.
- PEHLİVAN, N. (2005). Oyun ve Öğrenme, Ankara: Anı Yayıncılık
- SEYREK, H., SUN, M. (2003). Okul Öncesi Eğitiminde Oyun İzmir: Mey Yayınları.
- YILDIRIM, Ş, ŞİMŞEK, H. (2006), Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri, 6. Baskı, Ankara: Seçkin Yayıncılık San. ve Tic. A.Ş.
- YÖRÜKOĞLU, A. (1998). Çocuk Ruh Sağlığı, 23. Baskı, İstanbul: Özgür Yayınları.